

PÅ VEJ TIL SELVFORSYNING med nordmannsgranfrø

Ulrik Bräuner Nielsen ved en bornmüelleriana fra FP 267 Kongsøre frøplantagen. Foto: Gunnar Friis Proschowsky.

De direkte frøimporter i nordmannsgran går tilbage i disse år og erstattes af bedre forædlet materiale fra danske frøplantager til glæde for producenternes juletræsudbytter og arbejdsmiljøet under høsten.

☰ CLAUD JERRAM CHRISTENSEN

Mandag den 9. august var A/S Plantningsselskabet Sønderjylland vært for et arrangement med fokus på frøforsyning i nordmannsgran. Anledningen var, at selskabets nu forhenværende direktør og skovfoged Torben Ravn stoppede i ERFA Danmark og havde videregivet stafetten som direktør i Plantningsselskabet til Morten Faudel. Udover medlemmerne af ERFA Danmark deltog også en række centrale personer inden for forsøg, frøhøst- og salg.

Efter en kort introduktion af deltagerne berettede Torben Ravn om 40 års erfaringer med forskellige nordmannsgranprovenienser samt arbejdet med anlæg af frøplantager på "Skærbækarealet". Herefter steg

gruppen til vogns for at besigtige et af de forsøg, som Skærbæk-arealet er vært for. Her fortalte Ulrik Bräuner Nielsen (IGN) om resultaterne for juletræsudbytte i proveniensforsøget med nye danske frøkilder, der tidligere er beskrevet i Nåledrys 116. Forsøgsresultaterne dokumenterer forbedringerne opnået med den danske forædlingsindsats. Frøkildevælget blev vendt i lyset af andre proveniensundersøgelser, og der kom en god debat om Ambrolauri-proveniensenens mindre (økonomiske) formåen sammenlignet med de danske frøplantager og ikke mindst bornmülleriana fra FP 267 Kongsøre. Netop bornmülleriana har med den spidsere grenvinkel bedre muligheder for at skjule åbne stammestykker trods en kraftigere vækst, hvilket fører til en mindre arbejdsindsats med topskuds- og bredderegulering. Efter gennemgangen i proveniensforsøget gik turen til

Det samlede selskab på vej til første stop med proveniensforsøg. Bagerst t.v. Torben Ravn og t.h. Per Bonefeld, formand for A/S Plantningsselskabet Sønderjylland.

frøplantagen PS Elite FP 670, der er blevet til i et samarbejde mellem A/S Plantningsselskabet Sønderjylland og HedeDanmark. Her redegjorde Poul Elgaard og Thomas Toftgaard (HD Seed) for 1,5 generationsfrøplantagen og udvælgelsen af kloner, der er sket i samarbejde med Ulrik Bräuner Nielsen (IGN) med baggrund i mange års arbejde

med afkomsforsøg i danske provenienser. Gruppen diskuterede de gode fremtidige frømuligheder i lyset af denne og de mange øvrige (klon)frøplantager, der er anlagt i de senere år i offentligt og privat regi. Herefter gik turen tilbage til "Lærkehuset", hvor man efter en veloverstået frokost kunne høre indlæg fra Ulrik Kejser Nyvold (Levinsen) og Gunnar Friis Proschowsky (Naturstyrelsen) om den fremtidige frøforsyning.

Poul Elgaard og Thomas Toftgaard (HD Seed) beretter om anlægsdesign og antal individer af hvert afkom i FP 670. Frøplantagen PS Elite FP 670 er med sine 13 ha blandt verdens største nordmannsgranfrøplantager og drives i et samarbejde mellem A/S Plantningsselskabet Sønderjylland og HedeDanmark. Første frøhøst var i 2021. Foto: Gunnar Friis Proschowsky.

Ulrik Kejser Nyvold indledte med en præsentation af Levinsen og det store arbejde firmaet havde gjort (og gør) med at få vished for oprindelse af det georgiske frø samt udførelse af høstarbejdet under betryggende arbejdsmiljøforhold. Endvidere betonede Ulrik Kejser Nyvold, at der nu var mere fokus på dansk frømateriale, og han forventede, at Ambrolauri ville gå fra omkring 75 % i dagens marked til omkring 35 % om 10 år til fordel for frø fra danske klonfrøplantager. Ambrolauri vil dog ikke helt forsvinde som "arbejdshest", da mange føler sig trygge ved denne proveniens og derfor er mere tilbageholdende med at skifte til andre frøkilder (figur 1).

Gunnar Friis Proschowsky redegjorde for Naturstyrelsens arbejde med forædling og anlæg af frøplantager i samarbejde med IGN. De seneste 20 år har frøforsyningen været domineret af import. Den årlige import af nordmannsgranfrø anslås at have ligget på gennemsnitligt 13 tons/år men med store udsving. Den danske frøforsyning er dog stigende, og der høstes nu mere i frøplantagerne, hvorved resultaterne af forædlingsarbejdet kommer i brug (figur 2). Naturstyrelsen har stået for ca. 75 % af den danske høst gennem de seneste 20 år, men frøplantager anlagt i privat regi, med udgangspunkt i

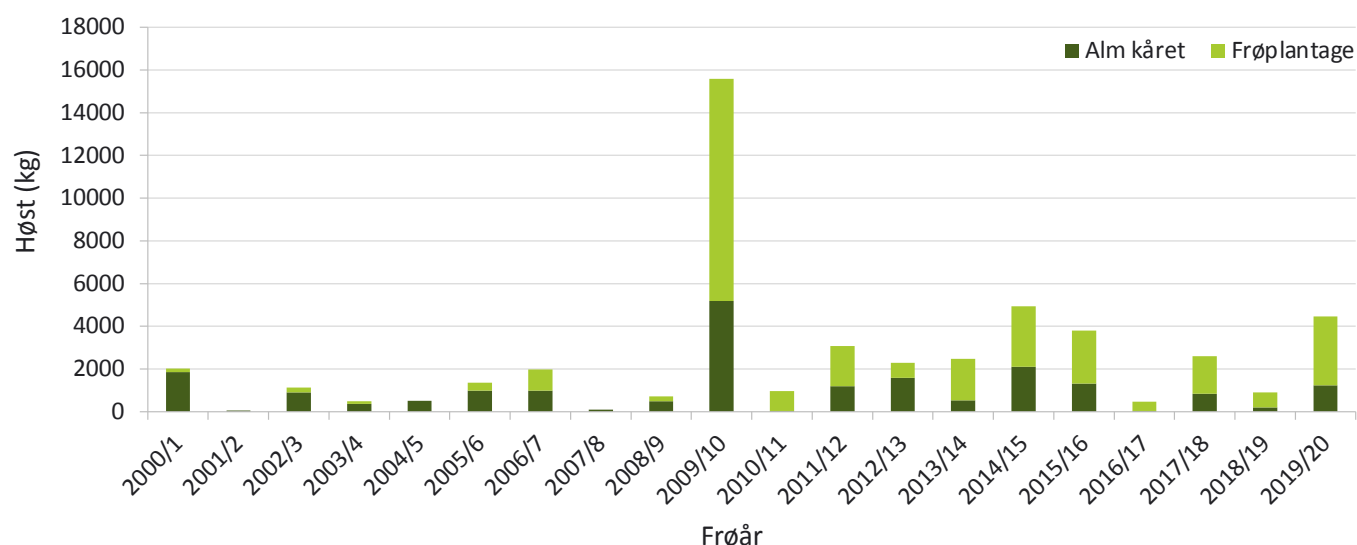
Ulrik Bräuner Nielsen (IGN) fortæller om resultater i proveniensforsøget med nordmannsgran på Skærbæk arealets afdeling 7 anlagt i 2013.

det statslige forædlingsarbejde, forventes fremover at bidrage væsentligt til den danske frøforsyning.

Samlet tegner der sig et billede af en mindre afhængighed af direkte frøimporter fra Georgien, hvor den politiske situation bliver stadigt mere usikker. Derudover vindes et bedret genetisk materiale til glæde for producenterens økonomi. Slutteligt opnås et bedre/lettere arbejdsmiljø under høsten, som også vil kunne dæmme op for de årligt tilbagevendende usande beretninger om arbejdsulykker i Georgien, som særligt de tyske medier ynder at bringe. 🌱

Figur 1. Status og forventet udvikling i sammensætningen af forbrug af nordmannsgranfrø i Europa (vurdering fra Levinsen).

Figur 2. Udvikling i høst fra danske frøkilder fordelt til almindelige kårede bevoksninger (mørkegrønne) og egentlige frøplantager (lysegrønne). Data sammenstillet af Gunnar Friis Proschowsky.